

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

IV. De appetitu materiæ ad formas substantiales.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

materiæ potentialitas, & perfectibilitas actuanda, & perficienda per formam. Voces apud multos inuenimus, quibus materiæ essentia significetur, quid tamen rei sub illis contineatur, profectò explicatu facile non est: id ego explicare conabor.

29

In primis suppono materiam intrinsecè, hoc est, secundum suam entitatem, & secundum suam prædicatam essentia non perfici per formam, neque formam per materiam, quia quælibet habet suam entitatem distinctam ab alia cum omni perfectione pertinente ad sui constitutionem. Suppono secundò formam non ordinari primariò ex se ad dandam materiæ perfectionem, vt ipsa materia perfecta sit, & propter ipsam materiam, aliàs forma substantialis non esset substantia, sed accidens, quidquid enim est propter aliud, quod ad illud supponitur rationem habet constitutionem accidentis, repugnantem cum constitutio substantiæ, quod est esse per se, hoc est, intentum esse propter se, & non propter aliud, quod ad ipsum opponatur. Tertio suppono materiam & formam ordinari per se ad compositum quod nemo negabit, neque probatione indiget. Quarto suppono ex passionibus, & proprietatibus quasdam cõuenire composito ratione formæ, aliàs ratione materiæ, ratione formæ dicitur homo rationalis, & ratione materiæ dicitur corporeus. Vltimò suppono omnes proprietates, quæ tribuuntur toti composito, & illud denominant aliquo modo tribui cuiusque parti incluse in illo, licet immediatè ratione sui non conueniat, quod sic probò. Cum dicimus *homo est rationalis* potentia ratiocinandi de aliquo inadæquatè distincto ab anima prædicatur, diuersæ enim sunt prædicationes istæ *anima*, seu *forma hominis est rationalis*, & *homo est rationalis*, aliquid enim additur ex parte subiecti cum dicimus *homo est rationalis*, quod non est in hac prædicatione *anima est rationalis*, id verò quod additur est materia: ergo potentia ratiocinandi, quæ tantum conuenit homini ratione formæ, aliquo modo prædicatur de materia. Idè dico in hac prædicatione in qua dicitur homo est compositum materiale, in quo materialitas, prædicatur de toto composito, & consequenter de omnibus partibus, quas includit, quæ ab illo non distinguuntur, & tantum ratione materiæ, & non ratione animæ, quæ immaterialis est materialitas homini conuenit. Hæc omnia existimo certissima apud omnes esse debere.

30

Ex his infero, inter extrema, quorum neutrum ordinatur ad perfectionem intrinsecam alterius, qualia sunt materia, & forma, illud extremum, quod ratione alterius à se distincti habet nobiliora prædicata, & perfectiores proprietates quasi passiuè communicat, dici perfectibile ab altero, & per hanc rationem constitui in ratione materiæ. Illud verò, quod ratione sui habet in composito nobiliora prædicata, & ea quasi actiuè communicat alteri extremo, dicitur illud perficere, & per hanc rationem constituitur in ratione formæ, quæ est perfectio, & pulchritudo compositi, & consequenter alijs compartis, de quo modo supra explicato aliqua ratione dicitur quidquid de toto composito prædicatur. Cum verò omnia composita substantialia vix prædicatum aliquod habeant ratione subiecti communis, quod non participant ratione alijs compartis, ratione cuius plura participat prædicata, quæ ratione subiecti communis non haberent, sit quod subiectum commune dicatur perfici ratione prædicatorum, quæ in toto participat ab altera comparte, ratione cuius participationis constituitur subiectum informationis, & per aliam compartem informatum, & compars alia cuius sunt propria prædicata, plura & nobiliora, quæ in subiecto reperiuntur, illius forma, species, pulchritudo, & perfectio, quæ totum, & alia compars in toto perficitur iure dicitur.

31

Rem declarabit exemplum: homo dicitur præfens, durans existens, relatus: hæc omnia prædicata æquè propria sunt materiæ, & formæ, sicut enim formæ proprior præsentia correspondet, sic materiæ & sic de omnibus de duratione, &c. dicitur potius videre, potius audire, intelligere, amare, se progressiuè mouere: Hæc omnia prædicata habet totum ratione formæ, quæ est principium illorum, illaque toti communicat in toto alteri comparti modo supra explicato. Dicitur materiale compositum, quod prædicatum habet homo ratione materiæ, quæ materialis est. Dicitur quantus per quantitatem superadditam, quæ forsitan æquè conuenit homini ratione materiæ, & ratione

formæ, propter rationes, quas n. 22. expendebam: Propter hanc rationem rationalis anima forma dicitur, & subiectum commune materia appellatur. Idem sentio in quocumque alio composito possibili, etiam si illius partes determinatæ sint ad mutuam vnionem, ita vt neutra possit alteri specie distinctæ vniri, sicuti de materia, & forma cœli plures sentiunt in quibus compositis extremum illud forma dicitur, quod nobiliora, pluraque prædicata toti communicat, & alterum quod pauciora, & ignobiliora, materia dicitur. In compositis accidentalibus aliter perfectio accidentalis formæ explicanda est, quod controuersia proximè venturà præstabo.

Totam hanc doctrinam confirmo ratione à priori desumpta ex natura partium essentialium compositi, quarum totum suum esse est ad totum componendum, quod præstant per communicationem propriæ entitatis, quam quasi toti tradunt per vnionem per quam sunt entitates totius: ergo materia, quæ per omnia prædicata intrinsecam, quæ in se habet, terminat vnionem ad formam, se totam, & omnia prædicata illius toti exhibet; formaque per mutuam terminationem vnionis, totam suam entitatem toti committit, in quo vtraque pars mutuò prædicata alterius participat, & per illa perficitur: ergo illa quæ absolute plura, & nobiliora prædicata ab alia passiuè communicat absolute per illam vnionem, tanquam per cau salitatem & per aliam compartem tanquam per formam perfectam euadet; alteraque, quæ quasi actiuè eadem prædicata communicauit suæ comparti in toto, perfectio totius, & suæ compartis dicitur ratione cuius species, pulchritudo, formaque compositi, & alterius compartis dicenda est.

Obiicies: sequi ex dictis quod si forma substantialis v.g. equi vniretur alteri extremo, nobiliori cum quo totum essentialiale constitueret, quod illud nobiliora prædicata toti adduceret, ex quo inferetur rationem partis formalis in forma equi intrinsecam non esse. Respondeo conditionalem esse veram, Sequelam verò falsam, quia implicat purificatio conditionis, forma enim equi tantum potest essentialiter vniri materiæ quæ de facto datur, & si alicui eiusdem speciei vniri posset, non ita ab hac differret, vt perfectionem equinæ formæ excederet. Sed demus possibilem esse vnionem essentialem formæ equi ad aliud extremum perfectius formæ equinæ, tunc compositum illud esset specie distinctum ab equo, qui modò est, cuius pars materialis esset extremum illud, quod modò est forma equi, quia respectu illius compartis perfectioris perfectibile esset. Neque ex hoc inferetur rationem formæ extrinsecam esse, quia in illo casu hæc forma, quæ modò est forma equi, intrinsecè haberet rationem formæ in ordine ad hoc compositum, scilicet equum, & intrinsecè haberet rationem materiæ in ordine ad aliud, quod resultaret ex ipsa entitate, quæ modò est forma equi, & ex alia comparte essentiali, quæ plura, & nobiliora prædicata, secum asferret. Dubitabis, quid fieret si vnirentur duo extrema æquè perfecta, quorum vtrumque per se sumptum, tot, & æquè perfecta prædicata toti communicaret? Quod soluam Controv. 5. Punct. 4.

PUNCTUM IV.

De Appetitu materia ad formas substantiales.

In re purè metaphorica, quæ non nature regulis, sed tantum laxa quadam similitudine præscribi potest, facile cuique est iuxta proprium arbitrium rem componere, idè difficilior aliquid dicere, quod omnibus arideat. Præmittam nonnulla de appetitu, & deueniam postea ad specialem materiæ appetitum.

S. I.

Nonnulla de appetitu præmittuntur.

Appetitus, omni metaphorà seclusa, est actus volitiuæ potentia, quo fertur, & propendet in bonum sibi mediâ cognitione propositum: vnde appetitus tantum in viuientibus sensitiuis inuenitur, materialis in purè sensitiuis: spiritualis rationalibus: materialis, & spiritualis in homine, qui est viuens sensitiuum rationale. Ex his viuientibus per translationem actu appetitus de potentiis naturalibus dicitur

dictus est, sicut enim viuens fertur in obiectum per actum superadditum, & elicium (ratione cuius appetitus dicitur elicitus) sic inanimata potentia fertur in obiecta sibi conuenientia per propriam, & innatam propensionem, quae ratione appetitus innatus dicitur: sic terra deorsum, & ignis sursum fertur. Appetitus hic non distinguitur ab ipsa potentia, quae per se ipsam est propensa & inclinata ad actum, ita PP. Conimbr. 1. Physic. c. 9. quaest. 5. & communiter Doctores, qui de hac re disputant. Ratio est, quia actus appetitus consistit in propensione, & pondere ad obiectum appetitum, sed potentia ad aliquem effectum habet secum identitatem propensionem, & pondus ad obiectum: ergo habet identitatem non solum principium appetitus, sed etiam ipsum actum appetendi.

Dupliciter potest considerari potentia in ordine ad suos effectus: primo secundum suam entitatem, & virtutem praesensam a reliquis circumstantiis, quae requiruntur ad effectum producendum: secundum iam in actu primo constituta ad effectum producendum per consortium circumstantiarum, & principiorum, quae ad effectum requiruntur. Hoc secundo modo constituta est proxime potens ad suos effectus producendos; primo modo tantum est potens remotè, quia entitas secundum se sine aliis circumstantiis requisitis, nihil absolute producere potest, v.g. ignis sine applicatione ad passum non potest calorem producere. Ex hoc inferunt doctores recentiores virtutes appetitus tantum appetere effectum, quando in actu primo sunt proxime potentes illum efficere, non vero quando sunt sine aliis circumstantiis sine quibus non valent in effectum prorumpere, quia appetere est exigere, nulla autem entitas habet exigentiam ad aliquem effectum in illo statu, in quo non potest illum exhibere in aliquo genere causae. Ex quo inferunt materiam nudam esse in dispositione, nullam appetere formam, quia nullam potest recipere, & dispositionibus ad formam hominis informatam, non appetere formam equi, quia illam non potest recipere dum dispositionibus ad formam hominis occupatur.

Iniciis ire non potero diuersam exigentiam dari ad effectum, quando iam causa ista est in actu primo constituta ad illum, & quando tantum supponitur secundum suam entitatem, ratione cuius dicam lib. 2. Controvers. 6. Punct. 3. tantum dari violentiam contra virtutem in actu primo constitutam, non vero contra entitatem causae existentem, sine aliquo ex praerequisitis ad operandum: non tamen ideo dicendum existimo, virtutem productiuam effectus appetitum ad illum non habere, quovisque sit in actu primo ad illum, sufficit enim ad appetitum metaphoricum constituendum causam secundum suam entitatem respicientem effectum contentum in sua virtute, quem produceret si haberet omnia requisita ad illum, quia ex sua natura & quatenus est ex se, est determinata ad tales effectus producendos, quia illis indiget ad sui perfectionem, quos si non producit, ideo est, quia illi deficiunt reliqua ad talem effectum praerequisita. Probo hanc conclusionem omnium fere philosophorum plausti, qui vno ore affirmant, materiam appetitum habere ad omnes formas, quibus caret, in quibus non pauci corruptas etiam includunt. Ideo antiqui materiam primam adulteram vocabant, quia dum suo gremio formam hanc fouet, aliam appetit, & consequenter destructionem huius machinatur. Ratione eandem conclusionem probo. Appetitus materiae (& sic omnium causarum) innatus, & intrinsecus dicitur: ergo consistit in entitate intrinseca causae: ergo ab illa separari nequit: ergo non dicit virtutem cum omnibus in actu primo constitutis, aliis appetitus formaliter consideretur in entitate intrinseca causae, & in aliis quae illam circumstant, & ita saltem inadaequate ab ipsa causa distingueretur.

Confirmo eandem conclusionem: exigentia, quae est respectu formae producendae, quando est materia prima cum omnibus suis dispositionibus, formaliter consistit saltem inadaequate in ipsis dispositionibus, quae formaliter exigunt productionem formae: ergo si actus appetitus consistit in hac exigentia: Actus appetitus non est adaequate innatus, & intrinsecus materiae primae, sed praecipue consistit in ipsis dispositionibus, quae exigunt formae productionem. Virgo argumento desumpto ad hominem contra ipsos recentiores. Appetitus ut ipsi tradunt ex P. Vasq. 1. 2. disp. 22. cap. 2. num. 8 & 9. & Arubale 1. p. disp. 2. c. 2. consistit in relatione transcendentali potentiae ad effectum: sed relatio transcendentalis consistit in entitate causae secundum se

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. I.

sumpta: ergo appetitus consistit in entitate causae secundum se sumpta, seclusis aliis, quae pertinent ad constitutionem adaequatam actus primi.

Ceterum cum exigentia ad effectum sit appetitus ad illum, & necessum sit, aliquam exigentiam admitti in actu primo adaequato, quae non sit in entitate intrinseca causae secundum se praecise sumpta non potest non admitti aliquis appetitus ad effectum innatus actui primo adaequato, qui non conueniat entitati causae praecise sumptae. Ob id ego duplicem appetitum distinguem: alium efficacem consistentem in actu primo adaequato respectu effectus, qui necessario inferitur ex illo (loquor de appetitu actus primi virtutis non liberae, sed necessario operantis); alium appetitum efficacem vocarem, qui consistit in entitate intrinseca causae secundum se sumptae: hunc efficacem appello, quia absque vlla violentia propria, & stricta potest non coniungi cum re appetita: & illum efficacem, quia non nisi per impedimentum violentiam inferens potest non coniungi cum obiecto appetito. Distinguantur hi appetitus tanquam includens, & inclusum, appetitus enim efficax qui consistit in actu primo adaequato ad effectum, includit efficacem, quem constituit in virtute intrinseca causae ex qua, & ex aliis principijs, & circumstantiis actus primus adaequatus componitur. Est insuper alia differentia in his appetitibus inspicienda. Appetitus efficax est practicus, ex vi cuius exercetur effectus, qui virtutem productiuam determinat ut talem edat effectum; appetitus vero inefficax practicus non est, quia ex vi illius neque causa determinatur, neque determinari potest ad effectum producendum. Sicut enim in actibus appetitus elicit, illum actum practicum vocamus, qui virtutem executricem determinat ad operationem imperatam, v.g. deambulationem extremam, & illum speculatiuum dicimus, qui nihil influit in effectum, sicuti desiderium, quod ego habeo pluuiarum venturae, sic in appetitu rebus innato philosophandum.

Venio iam ad explicanda obiecta utriusque appetitus. Appetitus inefficax vnus se tenet ex parte principij productiuum qui respicit effectus omnes, quos in se continet, quos simul appetit similitate se tenente ex parte potentiae, producendos tamen non omnes simul, sed illos qui secundum virtutem causae simul possunt ab illa pendere, neque reliquos successine absolute producere appetit, sed tantum casu quo cesset à productione, & conseruatione horum, sicuti de materia prima respectu formarum dicam postea, dicitur tamen omnes appetere, quia ex omnibus appetit producere hos, vel illos, plures, vel pauciores secundum maiorem vel minorem virtutem quam habet causa ad plures vel pauciores effectus simul producendos. Exempli gratia, potest haec causa producere successine finitos, aut infinitos effectus, & simul tantum quatuor, causa illa simul appetit producere omnes similitate se tenente ex parte appetitus, & tantum quatuor simul similitate se tenente ex parte obiecti, & reliquos tantum casu quo cesset à productione & conseruatione horum, quibus est satiatus appetitus causae, qui exercet totum id, quod potest. Ratio est facilis: causa appetit producere effectus, quos potest: potest omnes producere: ergo appetit omnium productionem: potentia ad omnes est simul: ergo appetitus ad omnes ex parte actus erit simul: tantum potest quatuor simul producere, similitate se tenente ex parte effectuum, & reliquos casu, quo cesset à conseruatione horum: ergo id solum appetit.

Appetitus se tenens ex parte materiae est duplex in ordine ad duplicem terminum distinctum, vnus ad formas recipiendas in genere causae materialis, quae importat in materia virtutem receptiuam illarum. Alter est ad formas sibi vniendas, qui ex parte materiae dicit virtutem terminatiuam vniens, & virtutem causandi intrinsece totum eo modo, quo pars componens causa intrinseca dicitur. Hunc appetitum ad totum potius quam ad formam dicerem, quia respicit totum tanquam effectum, & vniens tanquam causalitatem, non formam, sed totius. Hic appetitus siue ad formas siue ad tota dicatur, respicit omnes formas, siue omnia tota, quae potest materia sibi vniere & componere, quia materia ex se potens est omnes formas sibi vniere, & omnia tota componere, qui appetitus ex parte potentiae est ad omnia extrema, non ut omnia acquirat, sed ut ex omnibus aliquod illorum obtineat, & ita dicitur ad singula sub conditione, siue ad omnia distinctiue modo explicando.

N

explicando. Neque materia prima appetit duas formas substantiales sibi simul vnire, & duo tota substantia componere, quia etiam si præcisè ex parte materiae nulla sit repugnantia, vt dicam Cont. 8. Punct. 2. repugnat tamen naturaliter ratione impossibilitatis formarum, & dispositionum.

9 Appetitus efficax seu actus primus iterum duplex est, vnus se tenens ex parte principij effectiui, alter ex parte materiae. De vtriusque terminis sic rem digero: Appetitus seu actus primus efficax semper respicit speciem determinatam termini, de quo nullus dubitat, respicit etiam terminum indiuiduū, iuxta opinionem, quæ effectuum indiuiduationem circumscribit temporis, loci, talis agentis, & passi attribuit, quia secundum hanc sententiam virtus actiua constituitur in actu primo in hoc tempore, & loco, cum approximatione ad hoc agens tantum est potens producere effectum illum, quem illæ circumscriptiones determinant, & tantum est ad illum in actu primo, & illum solum, & non alium intendere potest.

10 In opinione, quæ determinationem indiuiduorum causæ primæ concedit, censent graues Magistri, causam esse in actu primo ad omnia indiuidua illius speciei, sub distinctione producenda, scilicet æquè petere productionem omnium hanc, vel illam exercendam. Alia mihi mens est adhuc in hac sententia, existimo enim causam tantum esse in actu primo proximo ad illud indiuiduum, quod producit, & non ad aliud eiusdem speciei, & ita tantum appetere efficaciter illud indiuiduum, quod producit, & aliud sub distinctione. Duo principia ad hanc conclusionem statuendam, mihi sumam, vtrumque proprio loco probandum; Primum, virtutem actiuam creatam non esse in actu primo, quovis Deus applicet suam omnipotentiam ad concurrendam cum illa, quod probabo 2. Phys. Cont. 10. Punct. 1. Secundum: Deum determinare effectum indiuiduationem applicando suam omnipotentiam ad hunc effectum producendum, & non alium, quod probabo Controv. 10. Punct. 2. Ex quibus principiis sic arguo: Principium effectiui tantum est in actu primo ad illum effectum producendum, ad quem habet omnipotentiam applicatam: sed quando Deus determinat indiuiduationem effectus tantum applicat suam omnipotentiam ad illum effectum, & non ad alium eiusdem speciei, quod recentiores cum quibus agimus defendunt asserentes per applicationem omnipotentiae ad hoc indiuiduum producendum, & non aliud determinari à Deo illius indiuiduum entitatem: ergo quando Deus determinat hoc numero indiuiduum producendum virtus creata tantum est in actu primo ad illud: ergo non habet appetitum efficacem ad aliud.

11 De actu primo passiuo tenente se ex parte materiae aliter sentio. Affirmo materiam primam dispositam ad recipiendam & vniendam aliquam formam efficaciter appetere formas omnes illius speciei. Ratio est, quia dispositiones ex se non exigunt hanc numero formam, potius quam illam, neque ex parte passi requiritur specialis aliqua applicatio omnipotentiae, per quam passum in actu primo constituitur, quia omnipotentia tantum actiue, & non passiue concurrat: ergo tantum requiritur ad constituendum actum primum actiuum, non verò passiuum aut determinatum vniens ad formam: ergo ratione omnipotentiae actus primus passiuus non determinatur ad aliquam formam indiuidualem, sed alias ex se ad omnes subdistinctiones, quia materia disposita quatenus est ex se non potius petit hanc formam, quam illam: ergo absolute talis appetitus tenens se ex parte actus primi passiuus, seu terminatiui vniens ad formas, est ad omnes, vnam, vel alteram sub distinctione vniendam.

12 Dices actum primum passiuum determinari ratione actus primi actiui, quia id exigit materia proximè, & efficaciter, quod agens potest producere: Sed agens tantum potest producere formam indiuiduam ad quam est in actu primo: ergo materia tantum exigit illam formam indiuiduam. Respondeo materiam primam dispositam ad formam ignis independentem ab applicatione cuiusvis agentis naturalis constituti in actu primo ad recipiendam formam ignis, illamque efficaciter exigere, siue ab agenti naturali, siue à Deo producendam, quia quotiescunque materia est vltimò disposita ad formam, illam efficaciter exigit, & obinet, etiam si nullum sit agens naturale quod illam possit producere, vt patet in productione formarum viuientium, quæ ad exigentiam materiae dispositæ à Deo producuntur.

ex quo fit materiam dispositam ad formam, non magis exigere formam productam ab agente naturali, etiam si hoc sit applicatum, quam à Deo, cui incumbit mediare, vel immediate formam producere in materia disposita, & ita materia disposita ad formam ignis, etiam si habeat ignem applicatum, non determinatè exigit recipere formam illam indiuiduam, quam potest ignis producere, sed illam vel aliam ex innumeris eiusdem speciei, quas producere potest, quas omnes sub distinctione appetit, quod si semper recipiat illam, quam agens naturale potest producere, hoc non oritur ex indigentia materiae, præcisè, sed quia materiae exigentia illa forma est contenta, & agens naturale applicatum illam producere exigit. Ad argumentum in forma respondeo, id exigit materia quod agens potest producere, distinguo maiorem, id solum quod agens naturale potest producere, nego maiorem: quod potest producere agens naturale, vel Deus ad exigentiam materiae dispositæ, concedo maiorem: sed agens tantum potest producere formam indiuiduam: distinguo eodem modo: agens naturale & Deus à quibus, æquè materia exigit formam, nego: agens naturale tantum, transeat: deinde nego consequentiam.

Postquam hæc scripseram, totam doctrinam traditam inueni apud Nostrum Albert. 1. 2. disp. 3. de Prædic. sublt. q. 2. n. 26. Vbi duplicem assignat appetitum innatum, vnum qui est per indifferentiam, quo dicitur materiam primam appetere omnes formas, qui à materia nullo modo distinguitur, & contra quem non datur violentia. Alium appetitum appellat per qualitatem superadditam ad talem, vel talem formam, sicuti materia affecta siccitate, & caliditate vt octo, dicitur inclinari ad formam ignis. En duplicem appetitum quem ego assignavi. Appetitus per indifferentiam, quem habet materia ad omnes formas, & ab illa non distinguitur, est appetitus, quem ego inefficacem appellavi. Appetitus per qualitatem superadditam est appetitus quem dixi efficacem esse & addere supra materiam primam dispositiones ad formam appetitam.

§. II.

De differentia inter appetitum desiderij & complacentiae.

13 IN appetitu elicitio duplex distinguitur actus, vnus desiderij & alius complacentiae. Vulgò dicitur appetitus desiderij qui fertur in obiectum absens, & complacentiae, qui tendit in obiectum præsens. Rem hanc sapientissimi recentiores illustrant, asseruntque appetitum desiderij non supponere obiectum non existentem in illo instanti temporis, sed posse voluntatem ferri in obiectum actu existens appetitu desiderij, cum enim quis actionem aliquam externam liberè exercet, actio illa in illo instanti, in quo liberè exercetur, oritur ex intentione efficaci illam exercendi, quæ intentio in se imbibitam habet rationem desiderij, ac proinde oritur ex desiderio illi coexistenti: ergo desiderium, & res desiderata, sicut intentio, & res intenta coexistere possunt: ergo desiderium potest esse de obiecto actu existenti: ergo non rectè explicatur ratio desiderij per absentiam obiecti. Desiderium affirmant hi recentiores esse actum, qui fertur in rem abstrahentem, id est, non prout exercitatur, vel factam, sed tantum in illam prout repræsentatur secundum se conueniens. Complacentiam dicunt respicere iam factam, vel possessam. Affirmant insuper ad desiderium requiri cognitionem repræsentantem rem, vt factibilem, & mouentem ad effectum rei. Ex quo inferunt desiderium, cum non supponat rem iam factam, esse principium morale illius effectiui, & Complacentia autem cum supponat rem extra causas nullo modo potest esse principium illius.

15 Ex hoc inferunt causas numquam habere appetitum complacentiae, sed tantum desiderij respectu effectiui, nam si causa haberet appetitum complacentiae, maxime respectu effectus, quem iam producit, sed respectu illius, quem producit, non est appetitus complacentiae, quia ille appetitus tendit in productionem illius, quam non supponit, sed respicit vt effectum, quia causa numquam efficit id, quod supponit, neque intendit producere, quod iam est productum; complacentia autem essentialiter supponit obiectum vt productum, & vt possessum. Circa effectum vt productum in instanti temporis precedenti nihil efficit, neque appetit causæ: ergo circa illum vt productum tempore precedenti causa nequit habere appetitum complacentiae, circa illum vt futurum nullus id adseruit, ergo causa nequit

nequit habere appetitum complacentiæ circa effectum neque ut præsens, neque præteritum, neque futurum.

16 Non possum non mirum horum recentiorum ingenium commendare, in re enim quam omnes maiorum vestigiis inherentes prætermisere, nouam lucem nobis dedere; nihilominus (illorum pace dixerim) clariorem credo desiderari dabo forsitan, quia difficultas penitus ab omnibus inspicitur. In memoriam reuoco distinctionem appetitus in practicum & speculatiuum. Practicus appetitus dicitur respectu illius obiecti, cuius executio dependet ab appetentis actu, speculatiuus respectu obiecti, ad cuius executionem impertinens est appetentis actus. Certum est potentiam appetitiuam sapere desiderare illa, quorum executio omnino est independens ab actibus illius, cuius desiderij obiectum recentiores non explicant, quia hic actus desiderij non regitur cognitione mouente ad opus, & effectum, ut ipsi absolute de omni desiderio pronunciant. Neque circa hæc obiecta, cuius executio à voluntate non dependet desiderium dari potest in instanti in quo existunt, inepre enim quis diceretur desiderare pluiam existentem in illo instanti, in quo iam existeret; idem dico de desiderijs ex ignorantia, & errore produceret; idem dico de omnibus aliis obiectis iam productis, & possessis independentem à desiderio, circa quæ nemo dicitur desiderium concipere. Circa illa obiecta cuius executio dependet ex meo desiderio recte datur desiderium in illo instanti, in quo existunt, ut ipsa existant, quia desiderio secluso non essent ex vi huius causalitatis.

17 Ex quo infero recte explicasse recentiores obiectum desiderij practici, & complacentiæ respectu eiusdem obiecti, desiderium autem & complacentiam respectu actus speculatiui, hoc est tendentis circa obiectum, quod independentem ab actu appetentis exercetur, explicari non posse, nisi per ordinem ad obiectum absens, & præsens, seu ut absens, vel præsens cognitum, obiectum enim quod non cognoscitur ut absens, non potest desiderari, actu desiderij speculatiui, neque circa illud potest dari actus complacentiæ, nisi formaliter apprehendatur, ut præsens absolute, vel conditionate. Infero secundò desiderium speculatiuum, quod in causis dari explicui §. præcedenti semper debere esse de obiecto absenti, & possessum esse complacentiæ, non enim ex alio capite potest distingui appetitus complacentiæ, & desiderij circa obiectum, cuius executio non dependet à desiderio, nisi ex præsentia, vel absentia obiecti circa quod versatur uterque actus. De appetitu efficaci qui consistit in actu primo ad æquato assensio sapientissimis recentioribus assensibus semper esse appetitum desiderij, & nunquam complacentiæ, quia semper fertur in obiectum, ut faciendum ex vi illius, quod est proprium desiderij & nunquam fertur in illud ut iam factum, quod necessarium est ad constituendum actum complacentiæ.

§. III.

Appetitus materia exponuntur.

18 Non aliis principiis, præter iam tradita, indiget, huius rei ad æquata solutio, sed tantum aliquibus conclusionibus illatis specialiter de appetitu materia, ex his, quæ de appetitu omnium causarum supra exposui.

PRIMA CONCLUSIO: Materia prima nuda omni forma habet appetitum ad omnes sibi vniendas, seu ad omnia tota componenda, sub disunctione, ad hoc vel illud totum ex omnibus, quæ potest componere. Probatur hæc conclusio ex natura eiusdem materiæ, quæ est pars incompleta ex se ordinata ad totum componendum, non potius ad hoc, quam ad illud, ex quo inferitur appetere totum componere, & propendere in illius compositionem, sicut omne ens propendit in acquisitionem illius ad quod ex natura sua ordinatur, & cum non magis ordinetur ad componendum hoc totum, quam illud, non magis appetit hoc, quam illud componere, sed æquè omnia sub disunctione, scilicet, hoc vel illud ex omnibus. Neque hunc appetitum subterfugunt formæ corruptæ, quia materia prima ex se æquè potens est ad formas corruptas, & ad alias & æquè contenta esset, si illarum aliquam per reproductionem reciperet, ac si nouam aliam acquireret.

Obiicit Arrag. Materia non potest habere appetitum ad impossibile: sed impossibile est materiam recipere formam iam corruptam: ergo non potest habere appetitum ad illam. Respondeo distinguendo antecedens, materia non

Franc. de Oniedo, Philosoph. Tom. I.

potest habere appetitum ad quod ex se est impossibile, transeat ad id, quod hic, & nunc est impossibile per accidens, nego. Et minorem eodem modo distinguo: impossibile est materiam recipere formam corruptam, ex suppositione quod præcesserit corruptio formæ, quæ per accidens euenit, concedo; per se impossibile est recipere illam formam, cui accidentaliter corruptio contingit, nego; deinde nego consequentiam.

19 SECUNDA CONCLUSIO: Materia habet appetitum ad formas recipiendas sub disunctione explicata conclusione præcedenti, insuper sub disunctione rationalis animæ sibi vniendæ, hoc est, habet appetitum ad recipiendam aliquam formam casu, quo rationalis anima non illi vniatur, quia appetitus recte cum præcedente explicabitur, si dicamus materiam primam appetere vniorem ad animam rationalem, vel vniorem, & receptionem alicuius formæ, ex reliquis, quæ ex illa possunt educi. Ratio est clara. Materia appetit vniorem formæ materialis, non absolute, sed si illi vnienda non est forma rationalis: ergo eodem modo appetit receptionem materialis formæ. Probo consequentiam: eo ipso quod materia appetat vniorem formæ, appetit id, quod necessarium est ad vniorem, pro illo euentu, in quo vniorem appetit: Sedeductio formæ materialis est necessaria ad vniorem eiusdem: ergo illam appetit materia pro eodem euentu, pro quo appetit vniorem ad eandem formam: Sed tantum appetit vniorem ad formam materialem sub disunctione rationalis, quod est idem ac appetere formam materialem, si illi non vniatur rationalis; ergo tantum appetit cum eadem disunctione formam materialem recipiendam, ex eo quod illam sibi vniendam appetat: sed non est alia ratio, propter quam materia appetat educationem nisi propter vniorem, quia materia primariò & per se ordinatur ad totum componendum, in quo ordine consistit ratio essentialis illius constitutiua, & secundariò ad formam recipiendam. Ideo enim materia recipit formam, ut illam sibi vniat, non tamen illam sibi vnit, ut eam recipiat. Sicut enim conceptus primariùs materiæ est virtus terminatiua vniõis per modum extremi perfectibilis, & secundariùs virtus receptiua formarum medià vniõne, sic primariùs appetitus est ad formas vniendas, & secundariùs ad recipiendas ex vniendis illas, quæ ex ipsa possunt educi.

20 TERTIA CONCLUSIO. Materia prima non appetit omnes formas sibi vniendas, vel recipiendas successiue. Hæc conclusio est contra communem sententiam, quam verissimam esse, facile probo. Materia prima dum habet formam substantialem sibi vnitam, cum omnibus requisitis ad vniorem, habet satiaturum appetitum, etiam si perpetuò duret sub eadem forma: ergo non appetit omnes formas successiue recipiendas, quia si hoc appeteret, non esset materia contenta existens semper cum vniõne ad eandem formam, sed peteret relicta vniõne ad hanc formam, quam habet, ad aliam transire, ut consequeretur id, quod appetit, videlicet formas omnes successiue pertransire. Neque ex eo quod materia appetat omnes sub disunctione, hoc est, hanc, vel illam ex omnibus, inferitur appetere omnes successiue, aliud enim est materiam primam semper habere aliquam formam, aliud habere omnes successiue: primum appetit materia, non secundum.

21 QUARTA CONCLUSIO. Materia prima, dum habet formam aliquam, illam appetit appetitu ex se inefficaci ad æquæ identificato cum sua entitate, quem nu. 6. explicui, actu complacentiæ, & non desiderij. Probatur hæc conclusio ex dictis n. 16. & 17. ubi probaui, actus desiderij, & complacentiæ in appetitu inefficaci distingui essentialiter ex præsentia, & absentia obiecti, & non posse actum desiderij ferri in obiectum præsens. Secundò, cum isti affectus sint non proprie, sed per metaphoram, & translationem dicti, debent componi ad similitudinem, & æmulationem priorum actuum: ergo sicuti potentia volitiua, quæ hos actus proprie exercet, quiescere, & complacere dicitur per actum elicatum in bono iam possessio, sic dicendum est de appetitu innato eandem quietem, & complacentiam inuenire in bono iam acquisito.

22 Obiicies contra hanc conclusionem; Materia prima per eundem actum appetit formam siue præsentem, siue absentem: Sed absentem appetit actu desiderij: ergo eodem actu fertur in præsentem. Maiorem probo: actus appetitus non distinguitur ab ipsa materia: sed materia est eadem: ergo actus appetitus est idem, Minorem admittunt omnes;

N 2 con

consequentia est legitima. Respondeo in actu appetitus desiderij, & complacentiæ duo reperiri, rationem appetitus & rationem talis appetitus, quæ duo in appetitu elicitio, qui verè est actus potentie appetentis non distinguuntur, quia ratio communis, & vniuersalis à minus vniuersali, generica videlicet ab specifica, in nullo ente physico distinguuntur. In actu verò appetitus innati, quem per metaphoram fingimus, etsi cum fundamento in re, distinguimus rationem talis appetitus, ratio appetitus non distinguitur ab ipsa materia, ratio verò per quam hic appetitus constituitur in ratione talis, videlicet desiderij vel complacentiæ ex præsentia, vel absentia obiecti distincta ab ipsa materia, & ita materia semper appetit per eundem actum, quatenus actus habet rationem communem appetitus, non verò quatenus habet rationem talis appetitus, desiderij videlicet vel complacentiæ.

25 QUINTA CONCLUSIO. In instanti in quo materia supponitur cum appetitu complacentiæ ad aliquam formam, nihil appetit appetitu desiderij pro illo instanti: Probo. Si aliquid appeteret maximè formam aliam substantialem casu, quo hæc deficeret, sed implicat ex suppositione appetitus complacentiæ, qui inuoluit ipsam existentiam formæ, formam deficere: ergo implicat purificationem conditionis, sub qua alia forma esset appetenda: ergo implicat illam appetit sub conditione, cuius purificationis negatio supponitur. Neque refert in appetitu elicitio semel dari actus inefficaces complacentiæ vel desiderij de obiectis sub conditione repugnantibus, quia cum potentia appetitiua indifferentiam habeat ex diuersarum cognitionum aduentu, potest hos diuersos actus exercere: in appetitu autem innato nullum est fundamentum ad hos actus fingendos, neque in illo debemus dare appetitum, qui non feratur in consequentem vniuersi finis, ad quem entitas ex natura sua ordinatur, appetitus verò elicitus varios sibi fines ex potentia cognoscente propósitos intuetur.

26 Dices materiam primam, posse in eodem instanti, in quo habet formam antecedenter ad existentiam illius, illam vel aliam appetere appetitu desiderij. Respondeo id fieri non posse, quia appetitus desiderij & complacentiæ, ut dicebam modò, constituitur per absentiam, & præsentiam obiecti, unde in signo in quo præcinditur à præsentia, vel absentia obiecti, tantum potest intelligi appetitus præcisè, non ratio desiderij vel complacentiæ, in signo autem alio non potest intelligi positivè absentia obiecti pro illo instanti, quia id, quod non est in instanti temporis, non potest intelligi in aliquo signo pro illo instanti.

27 SEXTA CONCLUSIO. Materia prima in instanti in quo habet formam, appetit pro instantibus sequentibus retinere quam habet, vel aliam acquirere. Quia eo ipso quod appetat perpetuò habere formam, necessario appetit retinere quam habet, vel aliam acquirere. Hunc appetitum esse desiderij ex absentia obiecti efficaciter probatur.

28 SEPTIMA CONCLUSIO. Materia iam in actu primo constituta cum omnibus prærequisitis ad formam appetit appetitu desiderij & non complacentiæ formam illam, seu illas formas ad quas est in actu primo: Conclusionem hanc rectè probant recentiores intendentes probare materiam primam nullam formam appetere appetitu complacentiæ: illorum rationem dedi num. 14. & 15. ubi dixi rectè procedere de appetitu efficaci constituto in actu primo ad æquationem ad omnem effectum, ubi similiter probavi materiam primam habentem dispositiones formæ ignis, esse in actu primo ad omnes, & æquè omnes desiderare hanc vel illam sub distinctione obtinendam.

29 OCTAVA CONCLUSIO. Materia prima secundariò habet appetitum ad formas accidentales, quibus indiget ad sui conseruationem, & ad componendum totum, quia eo ipso quod appetat suam conseruationem, & compositionem totius, appetit secundariò totum id, quod necessarium est, ut conseruetur, & ut totum componat. Reliquas formas accidentales, quæ necessariè non sunt ad conseruationem materiæ, neque totius, existimo materiam non appetere, sed tantum habere non repugnantiam ad illas, ita æquè bene se habet cum illis: sic se habet aer respectu lucis, specierum impressarum, quas mittunt obiecta alia similium qualitarum.

PUNCTUM V.

An materia existat per existentiam formæ.

A Deo tenuis, & macra est natura materiæ primæ, ut illius existentia Thomistas omnes subterfugerit, quorum omnium vna vox est materiam existere per existentiam formæ. Ita Caiet. Sonc. Ferr. Iauellus, apud Suarez disp. 13. Metaphys. lect. 3. n. 6. Sot. lib. 1. Physic. q. 6. dubio 2. quibus accedunt Durand. in 2. dist. 12. quest. 2. Valles. Controv. 7. ad Tyrone.

Oppositam sententiam scilicet materiam primam existere per propriam ipsius existentiam defendunt innumeri Doctores: Scotus in 1. dist. 12. q. 2. ibid. Gabr. Greg. cum reliquis Nominalibus, ex nostris Pater Vazq. 1. p. 1. dist. 54. n. 9. Suar. supra, num. 8. Tolet. 1. lib. phys. quest. 13. Pereira lib. 5. c. 13. lib. 1. Met. c. 7. q. 3. sect. 8. Rub. lib. 1. phys. tract. 2. quest. 2. Hurt. disp. 8. Arriag. disp. 2. sect. 5. quibus libentissimè subscribo. Potissimum fundamentum huius sententiæ sumendum est ex identitate inter essentiam, & existentiam, quæ posita, recta sit argumentatio. Essentia materiæ primæ distinguitur ab essentia formæ: ergo existentia materiæ ab existentia formæ. Existentiam non distingui ab essentia, probabo in Metaph. Controv. 2. Punct. 3. & ex ibi dictis huic questionis satisfiet, & efficaciter Thomistarum opinio impugnata manebit. Cæterum nostri Doctores in litterarum Palæstra semper animo erecti non contenti intra propria caltra contrarios debellare inimicos, sua repetentes, adhuc intra illa insequuntur, admissaque distinctione inter essentiam, & existentiam cum ipsis Thomistis pugnam ineunt pro existentia propria materiæ defendenda. Disputandum est ergo, an casu quo materiæ existentia ab essentia distingueretur, concedenda esset materiæ primæ propria existentia distincta ab existentia formæ. Procedere potest hæc disputatio ad homines contra Thomistas iuxta illorum principia, & absolute nullo alio admisso principio præter illa, quæ ex ipsis rerum naturis inferuntur, vel ex ipsa terminorum apprehensione citra controuersiam apparent, & ut vtroque modo procedat disputatio, nonnulla præmittam.

Præmitto id, quod in omnibus disputationibus, quæ ex suppositione procedunt omnibus semper præ oculis esse vellem, scilicet eo ipso, quod demus existentiam materiæ distingui ab essentia, necessariò debemus supponere omne id, quod per locum intrinsecum inferitur ex hac distinctione, & quod illi necessariò coniunctum est. aliàs quæsitio locum habere non poterit; quia cum ex vna parte concedamus materiam primam distingui ab essentia, si ex alia negemus id, quod per locum intrinsecum coniunctum est cum hac distinctione, procedet quæsitio ex principis contrariè, & contradictoriè oppositis: exempli gratiā: supponamus rationale posse separari ab animali, debemus dare, rationale non esse idem cum animali, quia si datà illà separatione, velimus retinere identitatem inter animal, & rationale, rectè poterit inferri: ergo illa, quæ sunt idem, separari possunt: quod est absurdum consequens, & legitima consequentia, & consequenti admisso facile poterit illius contradictorium probari, & ita facile trahetur disputatio ad duplex contradictorium, & neutrum ex suppositione, quia loquimur casu, quo supponamus tantum rationale posse separari ab animali, quin supponatur distinctio horum extremorum, neque posse separari idem à se ipso, neque aliud principium necessariò cum hac separatione connexum. Concedendum ergo est, ut disputatio locum inueniat, si semel admittitur rationale posse separari ab animali, rationale non identificari cum animali, vel posse idem à se ipso separari. Ex quo nihil poterit inferri quod obstat respondentis, quia licet aliàs probetur contradictorium illius, quod supponitur non oberi arguenti, qui rectè potest duplex contradictorium admittere, vnum verum ex natura rei; alterum ex suppositione sumptum, quod ipse nouit falsum esse, illud tamen disputationis gratiā admittit; sed dammandus est arguens, qui impugnatur id, quod ipsi gratis disputationis causà concessum est. Hæc doctrina optimè obseruanda est in pluribus disputationibus, quæ ex suppositione procedunt, in quibus opposita videntur inferri, ad quas angustias non traheretur disputatio si debito modo procederet.

Ex hoc infero datà distinctione inter essentiam, & existentiam